

Hâkimler kanunile bu kanunun bazı maddelerini tadil eden 3206 ve 3501 sayılı kanunların bazı maddelerinin değiştirilmesine ve Hâkimler kanununa bazı maddeler ilâvesine dair kanun

(Resmî Gazete ile neşir ve ilânı : 25/VI/1940 - Sayı : 4544)

No.
3885

Kabul tarihi
19 - VI - 1940

BİRİNCİ MADDE — 2556 sayılı Hâkimler kanununun (3, 6, 12, 13, 14,16, 21, 35, 39, 41, 42, 45, 48, 60, 62, 65, 81, 104) ncü maddeleri değiştirilerek bunların yerine aşağıda numaraları karşılarında yazılı maddeler konmuştur:

Üçüncü madde — Namzetliğe kabul olunabilmek için:

- 1 - Türk olmak,
- 2 - Yirmi bir yaşını bitirmiş ve kırk yaşını geçmemiş olmak,
- 3 - Askerlik filî hizmetini yapmış veya askerliğe elverişli olmadığı anlaşılmış bulunmak,
- 4 - Başkasına geçer hastalığı, vazifesini gereği gibi yapmağa mâni olabilecek vücut veya akılca bir arızası bulunmamak,
- 5 - Yabancı ile evli olmamak (Vazife esnasında evlenenler istifa etmiş sayılır),
- 6 - Bir Türk hukuk fakültesinden veya mektebinden mezun olmak veya Siyasal bilgiler okulundan mezun olub da noksan kalan derslerden Hukuk fakültesinde imtihan vermiş olmak veya yabancı bir memleket hukuk fakültesinden mezun olub da Türkiye Hukuk fakülteleri programlarına göre noksan kalan derslerden imtihan ile tasdikname almış bulunmak,
- 7 - Şeref ve haysiyeti muhil bir suçtan mutlak surette ve bir cürümden dolayı üç ay veya daha fazla hapis cezasile mahkûm bulunmamak veya bu kabîl suçlarla hapsi müstelzim her hangi bir cürümden dolayı ceza takibi altında bulunmamak.
- 8 - Sarhoşluğu kumar oynamağı adet edinmiş, kumar oynatmış, ahlâk ve siretçe hâkimliğe yaraşmayacak bir hal ile dile gelmiş olmamak,

Şarttır.

Hukuk tahsilini ikmal edenlerden askerlik filî hizmetini henüz yapmamış olanlar, namzedlere tahsis olunan maaş ve emsali hâsılı kendilerine ücret olarak verilmek suretile stajiyer olarak namzedliğe alınabilirler. Stajiyerlikte geçirecekleri müddet namzedlik müddetine ve mecburî hizmetlerine mahsub edilir. Ancak askerlikte geçen müddet mecburî hizmete mahsub edilmeyib umumî hükümlere tâbidir. Bu suretle namzedliğe alınanların muavinliğe geçebilmeleri için bu maddenin üçüncü bendi mucibince askerlik filî hizmetini yapmış veya askerliğe elverişli olmadıkları anlaşılmış bulunmak şarttır.

Altıncı madde — Namzedlik müddetini bitirmiş ve seciye ve ahlâkca kabule mâni bir hali görülmemiş olanlar muavinliğe kabul olunurlar.

Kabule mâni hali görülenlerin Adliye vekilligince namzedliklerine nihayet verilir.

Bunlar bir daha namzedliğe kabul olunamazlar.

On ikinci madde — Zat işleri umum müdürlüğünce her namzed hakkında 11 ncü maddeye göre toplanacak vesikalar o namzedin şahsî dosyasile birlikte ayırma meclisine verilir.

On üçüncü madde — ayırma meclisi her namzedin :

A - Ahlâkî gidişi hakkında toplanan malûmata bakarak tayin edilecek dereceye,

B - Namzedlik esnasında gösterdiği kabiliyet derecesine,

C - Mekteb şahadetnamesinde kazandığı dereceye,

Göre emsali arasındaki mertebesini tayin ve en yüksek liyakat kazananlar en başta gelmek üzere sırasile bir defter tanzim ve tasdik eder.

On dördüncü madde — Muavinliğe geçecek olanlar hâkimlik veya müddeiumumîlik mesleklerinden hangisinde ihtisas arzusunda bulduklarını vekillığe bildirirler.

Ayırma meclisince dahi namzedlik devresinde gösterilen kudret ve kabiliyetin mahiyet ve hususiyetine göre namzedin hangi meslekte ve hangi kısımda daha fazla istidadı görüldüğü ismi hizasına yazılır. Bu hükümler intihabda imkân dairesinde nazara alınır.

On altıncı madde — Türkiye Hukuk fakültelerinin birinden doktora diploması alanların namzedlikte geçirecekleri müddet bir senedir.

Bir Türk Hukuk fakültesinden veya mektebinden çıkmakla beraber İngiliz, Alman, Fransız ve İtalyan lisanlarından birile ders okutulan bir memleket Hukuk fakültesinde lisans veya doktora tahsilini ikmal etmiş olanlar bir sene namzedlik yaptıktan sonra muavinlik sınıflarına 13 nci maddenin hükümleri dairesinde kabul olunurlar.

Bu maddede yazılı şartları haiz olan namzedlere (3656) sayılı kanunda yazılı derecelerden 9 nci dereceye, 22 nci maddenin ikinci fıkrasında beyan olunan şartlar dairesinde doktor diploması almış olanlara bir senelik namzed müddetinde 8 nci dereceye tahsis olunan maaş verilir.

Yirmi birinci madde — Bu kanunda yazılı istisnalar dışında hâkim ve müddeiumumîlerin kendi sınıfları içinde bir dereceden diğerine terfileri için buldukları derecede 57 nci maddede tesbit olunan esas dairesinde en az iki sene hizmet etmiş olmak şarttır.

Otuz beşinci madde — Temyiz daireleri, yaptıkları temyiz tedkikatı esnasında münferiden ve müstemian hüküm veren hâkimlerden her birinin ilmî liyakatlerini tesbit ederek bir not verirler. Notlar çok iyi, iyi ve orta ve fena olmak üzere dörde ayrılır. Not verirken hükmün esasında temin olunan isabet veya iltizam olunan kanaat ve içihadın mucib sebepleriyle tahlil ve izahında gösterilen kudret ve muvaffakiyet göz önünde tutulmakla beraber davanın kanunî sebepler dışında uzatılıp uzatılmadığı ve muhakemenin sevk ve idaresinde ilmî ve hukukî hatalar bulunub bulunmadığı da tedkik ve bu eihetler de ayrıca derece takdirine esas ittihaz edilir. Hükmün tasdik edilmiş veya nakzedilmiş olması mutlaka lehe ve aleyhe not vermek için sebep teşkil etmez leh ve aleyhte kanaat istihsaline müsaîd olmayan evrak için not verilmez. Ancak bu zaruretle not verilmediği gösterilmekle iktifa edilir.

Temyiz daireleri vermiş oldukları notları veya not verilmemişse yukarıda yazılı sebeple not verilmediğine dair tanzim ettikleri evrakı Adliye vekillğine gönderilmek üzere Temyiz birinci reisine verirler.

Temyiz mahkemesi umumî heyetlerinden verilen kararlar hakkında birinci fıkrada beyan olunan suretle muamele ifası Temyiz mahkemesi birinci reisine aiddir.

Başmüddeiumumî, dairesine gelen evraka göre Cümhuriyet müddeiumumîlerinin muhakeme esnasındaki mütalealarını ve lâyhalarını münderecatını muka-

yese ve tedkik suretile vereceği notları Adliye vekilliğine gönderir.

Bu notlar Adliye vekâletince her altı ayda bir liste halinde tasuif ve tertib ettirilerek alâkalı hâkimin sicil dosyasına konulur.

Bu madde hükümlerine tevfikân toplanan notlar iş adedine göre kısımlara ayrılır. Mezkûr notların bu kısımlarda hangi nisbetler dahilinde terfilere esas tutulacağı ayırma meclisi umumî heyeti tarafından her toplanış senesi başında, müteakib sene için muteber olmak üzere tesbit ve ilân olunur. Bu nisbetlerin aşağı-haddine erişmemiş olanlar terfi edemez.

Otuz dokuzuncu madde — Ayırma meclisi alâkalı hâkimin ahlâkî gidişi, bilgisi ve gelen işlerle intaç ettiği işler arasındaki nisbeti yukarıdaki maddelerde yazılı eser ve vesaike ve mütalealarla Temyiz dairelerince verilen notlara göre tesbit ederek terfia lâyük olub olmadığınakarar verir.

Kırk birinci madde — Mümtaz olarak terfia lâyük sıfatı, 40 nci maddenin (A) bendinde yazılı derecede terfia lâyük olanların vasatî liyakatlerinden çok yüksek bir liyakat derecesine malik olduklarına Temyiz mahkemesinden aldıkları notlarla veya maddî eserlerle kanaat getirilenlere verilir.

Kırk ikinci madde — Ayırma meclisince yapılan tedkikatta terfi için lâzıngelen vasatî liyakatten daha üstün bir liyakat gösterdikleri anlaşılanlar tercihan terfi defterine geçirilecekleri gibi İngilizce, Almanca, Fransızca ve İtalyanca lisanslarından birisini tam bilmek dahi terfi için ehliyet kazananlar arasında tercih sebebi teşkil eder. Tam bilgi, hukuka aid eserleri okuyub anlamak ve dilimize çevirmek kabiliyetinin imtihanla subut bulunmuş olmasile tahakkuk eder.

Kırk beşinci madde — 39 neu madde mucibince ayırma meclislerince terfia lâyük olmadığına karar verilmiş olanlar iki sene sonra tekrar ayırma tedkikatına tâbi tutulur.

Her derecede iki ve her sınıfta üç defa terfia lâyük görülmiyenlerle 29 neu maddede gösterilen terfi listesine her ne sebeble olursa olsun üç defa girmemiş olanların dosyası hizmetten affedilmelerine mahal bulunub bulunmadığı hakkında bir karar verilmek üzere ayırma meclisine verilir.

Kırk sekizinci madde — Hizmet müddetinde 47 nci madde hükmü cari olmak üzere 21, 29, 34 ve 37 nci maddeler hükümlerile ayırma meclisinin vazifesine esas olan usul ve kaideleri tayin eden diğer maddeler ahkâmı ikinci sınıfta dahi tatbik olunur.

Altmışinci madde — Mümtaz terfia lâyük defterine geçmiş olanlar sınıf ve derece terfilerinde diğer terfi defterlerinde bulunanlara ve tercihan terfia lâyük defterlerine geçmiş olanlar terfia lâyük defterlerinde bulunanlara mutlak surette tercih olunurlar.

Mümtazen terfi defterinin sonuna kalıb da teklif edilen memuriyeti kabul etmiyenlere ancak tercihan terfi edeceklerine mahsus defter mucibince terfiler ikmal edildikten sonra yeniden vazife teklif olunur. Bu suretle teklif edilen memuriyeti de kabul etmiyenler adı terfi defterinin sonuna kalırlar.

Altmış ikinci madde — Her hâkim ve müddeiumumî ayırma meclisince ehil olduğu gösterilen meslekte terfi eder. Ancak mümtaz olarak veya tercihan terfia lâyük görülen hâkimler ayırma meclisi mütaleasına bağlanmaksızın ve bunun hariçinde olan hâkimler ayırma meclisi mütaleası alınmak suretile müddeiumumiliğe nakledilebilirler.

Altmış beşinci madde — Başmüddeiumumî Temyiz azaları veya ikinci reisleri arasından ve Temyiz ikinci reisleri de Temyiz azaları arasından Adliye vekilliğince intihab ve millî iradeye arz olunur. Birinci sınıf hâkimlikten vekâlet hizmetine alınanların iktisab ettikleri haklar mahfuzdur.

Seksen birinci madde — Bir dairede birleşmeleri kanunen caiz olmayanlardan sonradan tayin olunan ve yeniden tahaddüs etmiş sebep dolayısıyla birleşemeyecek olanlardan kıdemsizi rızası olmadan dahi başka yere kaldırılır.

Buldukları yerde kendi kusurlarından mütevellid olsun veya olmasın her hangi bir sebeble hâkimliğin istilzam eylediği şeref veya bitaraflik dairesinde vazife göremeyeceği ve bulunduğu yerde bakası memuriyetinin nüfuz ve itibarını haleldar edeceği veyahud memuriyet yerlerindeki işlerin çokluğuna ve çeşidine göre vazifede icabeden sîrat ve muvaffakiyeti gösteremediği tahkikat ve vesaikle anlaşılan hâkimler, inzibat meclisi kararile rızalarına bakılmaksızın başka yere nokl olunurlar.

Yüz dördüncü madde — Üçüncü ve ikinci sınıflara mensub hâkimler, müddeiumumiler hakkında birlikte tahkikat yapılması icabeden hallerde tahkikat, vekillikçe tensib olunacak müfettiş yahud yüksek dereceli hâkim tarafından yapılır.

İKİNCİ MADDE — Hâkimler kanununun muvakkat maddesi (B) fıkrasının 3 ve 4 numaralı bendlerinde yazılı müddetlerin üç sene daha uzatılmasına ve muvakkat maddeye ayrıca iki fıkra ilâvesine dair olan 3206 sayılı kanunun birinci maddesinin hâkim namzedlik müddetinin geri bırakılması hakkındaki hükmü 21 - VI - 1940 tarihinden itibaren üç sene daha uzatılmıştır.

ÜÇÜNCÜ MADDE — Kadroları Tapu ve kadastro umum müdürlüğüne bağlı kadastro hâkimleri, Hâkimler kanununa merbut (1) numaralı cedvelde yazılı hâkimlerden sayılır. Bunların hâkimlik sınıf ve dereceleri, almakta oldukları maşın tekabül ettiği sınıf ve derecedir. Kadro merbutiyetlerine hâlel gelmemek üzere bunlar hakkında da Hâkimler kanunu hükümleri tatbik olunur.

MUVAKKAT MADDE 1 — 39 neu madde mucibince Temyizin yeni notları toplanmaya kadar evvelece toplanan tasdik ve nakız nisbetleri diğer evrak ve vesaikle birlikte ehliyetin takdirinde esas teşkil eder .

MUVAKKAT MADDE 2 — Mülga 766 sayılı kanunun 36 neu maddesinde beyan olunan imtihanı kazanmış olup da icra muavinliğine tayin edilmemiş bulunanlar 2556 sayılı Hâkimler kanununa bağlı (1) numaralı cedvelin 10 neu derecesinde yazılı icra memurluklarına tayin edilirler. Bunlar zikri geçen Hâkimler kanununun terfia müteallik hükümleri dairesinde 7 neu dereceye kadar (Bu derece dahil) icra memurluğu ile icra muavin hâkimliği ve hâkimliklerine terfi edebilirler.

MUVAKKAT MADDE 3 — Tapu ve kadastro hâkimlerinden sicilleri veya ehliyetsizlikleri itibarile vazifelerinde bırakılmaları caiz olmadığı Temyiz mahkemesi reis veya azalarından Adliye vekilliğince intihab edilecek dört zat ile vekâlet müsteşarı ve hukuk ve ceza ve zat işleri müdürleri ve teftiş heyeti reisinden teşekkül eden bir heyetin kararile anlaşılanlar hakkında beş sene zarfında aşağıdaki hüküm tatbik olunur:

A - Sicilleri itibarile vazifelerinde bakaları caiz olmayanların hizmetlerine nihayet verilir ve haklarında 1683 sayılı kanunun 13 neu maddesi hükümleri tatbik olunur.

B - Ehliyetsizlikleri hasebile kendilerinden istifade edilemeyenler vazifesinden affedilir. Bu suretle vazifeden affedilenlerin hizmet müddetleri on beş sene

veya daha fazla olursa bu müddet nisbetinde tekaüd maaşına müstahak olurlar. Tekaiüd müddetini dolduramayanlar talebleriyle hâkimlik, müddeiumumilik meslekleri haricinde diğer adlî vazifelere tayin edilebilirler.

DÖRDÜNCÜ MADDE — Hâkimler kanununun 7, 8, 9, 10, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 38, 78 nci maddeleri ilga edilmiştir.

Avukatlık kanununun 19 ncu maddesinde bahsedilen avukat stajiyerlerinin imtihanları Adliye vekâletince tesbit olunacak esaslar dairesinde iera edilir.

BEŞİNCİ MADDE — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

ALTINCI MADDE — Bu kanunun hükümlerini icraya İera Vekilleri Heyeti memurdur.

21 haziran 1940

<i>Cümhuriyet Reisiğine yazılan tezkerenin tarih ve numarası</i>	:	20 - VI - 1940 ve 1/373
<i>Bu kanunun neşir ve ilânının Başvekilliğe bildirildiğine dair Cümhur Reisiğinden gelen tezkerenin tarih ve numarası</i>	:	21 - VI - 1940 ve 4/749
<i>Bu kanunun müzakerelerini gösteren zabıtların cild ve sayfa numaraları</i>	:	Cild Sayfa 10 66 12 58,77,90:100,134:138